

MAJANDUSÕPETUS
Ainekava

Õppeaine kirjeldus, üldalused

1. Majandusõpetuse õpetamisega antakse õpilasele arusaamine ühiskonnas ja majanduses toimuvatest protsessidest, nende seaduspärasustest ja vastastikkustest seostest.
2. Majandusõpetusel on tihedad seosed teiste õppeainetega. Majanduses toimuvatest protsessidest paremaks arusaamiseks on vaja teatud eelteadmisi eesti keelest, loodusõpetusest, matemaatikast, inimeseõpetusest, kunstiõpetusest, tööõpetusest.
3. Majandusteaduse kui iseseisva õppeaine käsitlemine algab Võru Kesklinna Koolis 4.klassist. Majandusõpetuse tunnid on ülesehitatud temaatilisel printsiibil, mis tähendab, et käsitletakse vaid kõige olulisemaid ühiskonnas ja majanduses toimuvaid protsesse ning nendevahelisi seoseid, mida illustreeritakse konkreetsete näidetega nii Eestist kui mujalt maailmast.
4. Majandusõpetus on väga tihedalt seotud igapäevaeluga. Igapäevastest maailma ja kodumaa sündmustest arusaamine eeldab nii geograafilist kui ka majanduslikku määratlemist, kus ja miks midagi toimub. Majandusliku mõtlemise kujundamine aitab õpilasel paremini orienteeruda meid ümbritsevates igapäevastes protsessides ja paremini mõista nende protsesside kulgu ja tekkepõhjust.

Majandusõpetus 4. klassis

Õppe-eesmärgid 4. klassis

Eesmärgiks on ettevõtliku ellusuhtumisega inimese kasvatamine ja tutvustada õpilasele ühiskonna toimimise aluspõhimõtteid. Programmi on võimalik integreerida erinevate õppeainetega. Algkooli programmi 7 *sammu* abiga näidatakse algkooliõpilastele hariduse ja töökoha vahelist seost. Programmi kasutamine erinevate klasside tasemel aitab õpilastel mõista neid ümbritsevat majanduselu ning valmistab nad ette jätkuvateks õpinguteks ja nendega kaasnevateks saavutusteks. Pakutavad tegevused aitavad õpilastel paremini mõista suhteid koolis õpitava ning praktilises majandustegevuses eduka osalemise vahel.

Õppetegevus

Kuna majandusõpetuse tund toetub väga tugevalt eesti keele, loodusõpetuse, matemaatika, inimeseõpetuse, kunstiõpetuse, tööõpetuse ainele, siis eeldab see nende ainete integreeritud käsitlemist ja õiget järjestamist kooli õppekavas. Samas on majandusõpetuse

tunnis tugev rõhuasetus nii inimtegevusega seotud keskkonnaproblemaatikale, karjäärinõustamisele ja infotehnoloogia võimaluste kasutamisele.

4. klassis kasutatakse majandusõpetuse õpetamisel varasemast rohkem õpilaste iseseisval tööol põhinevaid õppemeetodeid: arutlust, diskussioone, rollimänge, probleemülesannete lahendamist ja esitlust, rühmatööd. Õppetegevus on suunatud arutluse ja analüüsi kaudu seoste loomise ja järelduste tegemise oskuse arendamisele; põhjendatud isikliku suhtumise, iseseisva mõtlemise ja otsuste tegemise oskuse arendamisele.

Õppesisu

Meie linn - Uurib linna tüüpilisi äriettevõtteid, milliseid töid neis tehakse. Mõista ehitustegevuse tähtsust linnamajanduses. Teha kindlaks ehitustegevuses vajalikud ametid. Arutleda linnapaneerimise tähtsusest. Mõista ajalehe kui kommunikatsioonivahendi tähtsust. Selgitada välja panganduses vajalikud ametid. Teha selgeks, et üks panga eesmärkidest on hoida raha.

Seos teiste ainetega : eesti keel, loodusõpetus, matemaatika, inimeseõpetus, kunstiõpetus, tööõpetus

Õpitulemused

4. klassi lõpetaja:

- omab ettekujutust üksikisikutest ning rollidest, mida üksikisikud meie majandussüsteemis tööliste ja tarbijatena etendavad.
- teab tüüpilises linnas olevaid ettevõtteid ja nende rolli kogukonnas
- oskab keskenduda kaupade ja teenuste tootmisele ning jaotamisele maakonna tasandil, teadvustab loodus- ja inimressursside olulisust ettevõtte toimimisel ning raharingluse alustõdesid.
- koostab rühmatööna ajalehe

Õppekirjandus ja õppevahendid

JA Eesti materjalid

Internet

Jaotusmaterjalid

Majandusõpetus 5. klassis

Õppe- ja kasvatusesmärgid 5. klassis

Majandus- ja ettevõtlusõpetusega taotletakse, et õpilane:

1. teab majanduse olulisemaid mõisteid ja põhimõtteid ning rakendab majandusalaseid teadmisi üksikisikuna ning perekonna- ja tööelus;
2. teab üksikisiku ja ettevõtte majanduse põhimõtteid ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
3. omab ülevaadet ja kogemusi erinevatest elukutsetest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
4. mõistab ettevõtlust kui karjäärivalikut ja oma võimalusi ettevõtjana tegutsemiseks;
5. suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades säästva arengu põhimõtteid;
6. arendab loovust ja süsteemset mõtlemist; oskab püstitada eesmärged, võtta vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
7. kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot

ÕPITULEMUSED JA ÕPPESISU

Meie maakond

Keskendub kaupade ja teenuste tootmisele ning jaotamisele maakonnas. Selgitada välja tooted ja teenused, mida regioonis pakutakse. Kuidas ettevõtlus mõjutab regiooni majandust. Selgitatakse välja ressursid (inimesed, seadmed ja materjalid). Defineerida tulu ja kulu. Tunnetada kasumi tähtsust ettevõtlusele. Tunnetada raha liikumist ettevõtete ja perede vahel.

Seos teiste ainetega : eesti keel, loodusõpetus, matemaatika, inimeseõpetus, kunstõpetus, tööõpetus

Ettevõtlus

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

- teab ettevõtja kohustusi, riske ja tasusid;
- analüüsib ettevõtte põhilisi kohustusi oma töötajate, klientide ja kohaliku ühiskonna ees;
- mõistab ettevõtlust kui elatise teenimise võimalust.

Õppesisu

Ettevõtlus. Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, kasum. Ettevõtjate strateegiad. Ettevõtte õiguslikud vormid. FIE, osaühing, aktsiaselts.

Turumajandus - nõudmine, pakkumine, hind

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

- iseloomustab nõudmise ja pakkumise koosmõju hinna kujundamisel;
- saab aru pakkumise ja nõudluse joonistest;
- selgitab defitsiidi ja ülepakkumise majanduslikke ja sotsiaalseid tagajärgi.

Õppesisu

Nõudmine, pakkumine, hind. Nõudlus, pakkumine, hinnamõju. Pakkumise ja nõudluse tabelid ja graafikud. Nõudlust ja pakkumist mõjutavad tegurid. Defitsiit ja ülepakkumine.

Turundus

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja oskab:

- püstitada tootmise ja müügi eesmärged;
- tunneb turunduse mõistet ja rolli ettevõtte tegevuses;
- teha reklaami ja müüa tooteid.

Õppesisu

Turundus. Põhiülesanded. Toode, hind. Hinnakujundus. Müügistrateegiad.

Turundussuhtlus ja müügikoht. Reklaam, reklaami koostamine. Ostja ja müüja rollid.

Õppekirjandus ja õppevahendid

JA Eesti materjalid

Internet

Jaotusmaterjalid

HINDAMINE

Majandusõppe õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Hinnatakse praktiliste tööde täitmise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel, juhtumianalüüsi, kus hinnangu aluseks on põhjuslike seoste loomine ja argumenteerimine. Kontrollitakse ja hinnatakse arutluse, argumenteerimise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat tööd, osalemist rühmatöodes ja aruteludes.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja mittenumbriliste hinnetega (arvestatud, mittearvestatud). Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta.

Iseseisvateks töödeks on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitunnitööd, mida hinnatakse valikuliselt. Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöodes jne.

Majandusõpetus III kooliastmes

Majandusõpetuse õpetamise eesmärk

Majandusõpetusega taotletakse, et õpilane

- 1) oskab püstitada eesmärke, võtab vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 2) arendab loovust;
- 3) kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot, tõlgendab ja esitab neis allikates sisalduvat infot;
- 4) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda;
- 5) teab oma õigusi ja kohustusi kui tarbija, töötaja ja tulevane ettevõtja;
- 6) saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas;
- 7) mõistab ettevõtja, juhi ja töötaja rolle ning vastutust;
- 8) oskab näha ettevõtlust isikliku karjäärivõimalusena, on positiivse hoiakuga ettevõtluse ja ettevõtja suhtes;

9) suudab kolmanda kooliastme loovtööna teostada minifirma

Õppeaine kirjeldus

Majandusõpetuse maht on 35 tundi. Ainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Aine õppimine võib toimuda praktilise tegevusena minifirma töös osalemise kaudu. Kaks kolmandikku õppeaine mahust on suunatud praktilistele tegevustele ja loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamisele. Praktilised tööd on konkreetse üksikteema või materjali kohta. Iseseisvateks tegevusteks on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitööd.

Õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud, kohalike ettevõtete külastused, kohtumised ettevõtjatega, ettevõtlike lapsevanematega ja vabatahtlik tegevus kodukohas.

Majandusõpetus annab ülevaate ettevõtte toimimisest ja ettevõtluse tähtsusest ühiskonnas. Majandusõpetus aitab paremini mõista inimtegevuse ja keskkonna vastastikuseid seoseid, ressursside nappust, kujundab õpilastes arusaamist, et vastutus ühiskonna jätkusuutliku arengu tagamiseks on nii üksikisikul kui ka ettevõtte tasandil. Majandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma, et nii isikliku ettevõtlikkuse kujundamiseks kui ettevõtluse edendamiseks tehtavad otsused peavad lähtuma loodus- ja elukeskkonna säästmise vajadusest.

Õpilased saavad teavet erinevatele elukutsetele esitatavate nõuete kohta, tutvuvad töötaja ja ettevõtja (tööandja) rollidega, õpivad hindama oma oskusi, soove, arenguvajadusi ning -võimalusi, koostama elulookirjeldust, hindama nii töötaja kui ettevõtja (tööandja) rolli. Õpilastes arendatakse ettevõtlikku ja keskkonda väärtustavat eluhoiakut, probleemide lahendamise ja uurimise oskusi ning juhtimise ja meeskonnatöö oskusi, finantskirjaoskust, digipädevusi.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpimotivatsiooni arendamisele, seostades õpet igapäevaelu ja kohaliku ettevõtlusega. Aine on tihedalt lõimitud teiste õppeainetega, tuginedes matemaatika-, geograafia- ja ajalooeadmistele, ning toetades ühiskonna- ja inimeseõpetuse õppimist, karjääriõpet ja elukutsevalikut. Õpilase teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse arendamiseks kasutatakse õppes nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, (ettevõtete, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, õigusaktid internetis, ettevõtjaportaal, interaktiivsed ettevõtlusmängud, väärtusmängud jne).

Majandusõpetuse õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli lõpetaja

- 1) seletab ja kasutab ettevõtluse põhimõisteid ja teab turumajanduse põhimõtteid;
- 2) saab aru, et ettevõtlus loob võimalused inimeste vajaduste rahuldamiseks;
- 3) hindab ettevõtluse toimimiseks vajalikke ressursse;
- 4) saab aru, kuidas toimib turg ja kujuneb hind;
- 5) teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees ning ettevõtete rolli turumajanduses;
- 6) saab aru palga ja tootlikkuse seosest, oskab arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- 7) on uudishimulik, avatud ja õpihimuline, teeb koostööd ning arendab suhtlemis-, meeskonnatöö- ja juhtimisoskusi;
- 8) väärtustab enda ja teiste panust ühistöös;
- 9) lahendab probleeme loovalt, leiab probleemidele erinevaid lahendusi, kirjeldab oma tegevuse tagajärgi ja annab neile hinnangu;
- 10) märkab ja kasutab avatud maailma võimalusi, tunneb huvi ühiskonna ja erinevate kultuuride vastu;
- 11) väärtustab tervislikku ja keskkonnateadlikku eluviisi, ühiskonna reegleid ja norme ning mõistab nende vajalikkust ja järgib neid igapäevaelus;
- 12) saab aru ärietika põhimõtetest; mõistab eetikapõhimõtete rakendamise vajalikkust üksikisiku ja kogukonna jaoks;
- 13) kavandab karjäärivalikuid enda suutlikkust, huvisid ja võimeid analüüsides.

Majandusõppe õpitulemused, õppesisu ja õppetegevused

Turumajandus, ettevõtlus ja tarbimine

Õpitulemused

Õpilane

- 1) mõistab, et ettevõtlikkus ja kasumisoov innustavad tegelema ettevõtlusega ja võtma äririske;
- 2) teab ressursside, tööjõu, kapitali ja loodusvarade vajalikkust ettevõtte tegutsemisel;
- 3) mõistab, et ressursside nappuse tõttu pole võimalik saada kõiki kaupu ja teenuseid, mistõttu tuleb teha valikuid;
- 4) mõistab ettevõtlust elatise teenimise ja eneseteostuse võimalusena;
- 5) saab aru, millised on ettevõtte loomiseks ja tegutsemiseks vajaminevad ressursid;
- 6) selgitab, mis vahe on tootel ja teenusel;
- 7) teab tulemusliku meeskonnatöö kavandamise põhimõtteid.

Õppesisu

Turumajandus ehk vaba ettevõtluse süsteem. Ressursside nappus, eraomand, konkurents, ettevõtlikkus, kasumi motiveeriv roll ettevõtluses. Eesmärkide püstitamine, planeerimine. Ettevõtlikkus, ettevõtjate roll majanduses. Ettevõtja, ettevõtte. Ettevõtja kohustused, riskid, vastutus, kasum. Peamised ettevõtlusvormid Eestis. Õpilafirma ja minifirma. Ettevõtja karjäär ja elustiil. Kohalik ettevõtlus.

Tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid: Mida? Kuidas? Kellele? Toode ja teenus. Äriidee ja äriplaan. Ettevõtte ressursid. Algkapital, investeerimine. Konkurendid ja partnerid.

Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Ülevaate koostamine kohalike ettevõtjate pakutavatest toodetest ja teenustest. Tarbija vajaduste määratlemine ja neist lähtuvalt minifirma äriidee sõnastamine, toote või teenuse hinnavõrdlus kohalikes poodides.

Arutlusteemad: Eraomand turumajanduse alusena ja selle puutumatus. Vaba konkurents ettevõtluses. Ettevõtjale vajalikud isikuomadused ja oskused. Enda ja kaaslaste ettevõtlikkuse hindamise võimalused. Meeskonnatöö väärtustamine.

Tootmine, turundus, tööjõud

Õpitulemused

Õpilane

- 1) selgitab nõudluse ja pakkumise mõju hinna kujunemisele turul;
- 2) kasutab tootlikkuse ja omahinna arvutamise põhimõtteid;
- 3) teab tarbija õigusi ja kohustusi;
- 4) teab, kuidas käituda, kui müüdnud tootel/teenusel ilmnevad probleemid;
- 5) rakendab lihtsamaid müügivõtteid ja reklaamib oma tooteid või teenuseid minifirmas;
- 6) teab reklaamiseadusest tulenevaid piiranguid reklaamile;
- 7) arvutab töötaja palka ja ettevõtte palgakulusid;
- 8) oskab koostada kassapõhist raamatupidamist ja lihtsat kasumiaruannet;
- 9) kasutab finantskirjaoskuse arendamiseks õpikeskkondades olevaid interaktiivseid vahendeid (erinevad kalkulaatorid, võrdlustabelid jne).
- 10) oskab vormistada elulookirjeldust ja töökohataotlust.

Õppesisu

Tarbija vajadused, nõudlus, pakkumine ja turuhind. Tarbija õigused ja kohustused.

Tarbijakaebuste lahendamine. Tootlikkus, kvaliteet ja omahind. Innovatsioon ja keskkonnasäästlikkus ettevõtluse arengu toetajana. Õiglane kaubandus.

Turundus. Toote omadused ja tootearendus vastavalt kliendi vajadustele ja ettevõtte võimalustele.

Reklaam, selle levitamine (ajakirjanduse kasutamine, sotsiaalmeedia, välireklaam, jms) ja mõju. Reklaamile esitatavad nõuded. Müügikoha valik ja kujundus. Müügiväidete koostamine. Tulud, kulud, maksud, kasum, kahjum, eelarve, tootmiskulud, müügitulu, käive. Tööjõud. Palk. Palga seos tootlikkusega. Töötaja, juhi ja alluva rollid. Bruto- ja netopalk. Tulumaks, sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks, pensionikindlustusmaks.

Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Oma äriideest ja kliendi vajadustest lähtuv tootetutvustus. Müügiväidete koostamine. Reklaamide võrdlus ja minifirma reklaami koostamine. Toote või teenuse omahinna ja müügihinna arvutamine, palga arvutamine. Elulookirjelduse ja töökohataotluse, sh motivatsioonikirja vormistamine. Ärikirjade, sh e-kirjade koostamine. Töölevõtu vestlus.

Arutlusteemad: Uute tehnoloogiate, seadmete, tööjõu oskuste ja teadmiste seos tootlikkusega, nende mõju toodangu kvaliteedile. Intellektuaalse omandi õigused ja kaitse vajalikkus.

Turunduse tähtsus ettevõtluses. Loovus ja innovatsioon tootmises ja turunduses. Vastutus ja kohustused tootmisel ja turundamisel. Hariduse ja oskuste tähtsus ning mõju tootlikkusele ja seosele palgaga. Alaealisena töötamise piirangud.

Juhtimine, meeskonnatöö ja ärieetika

Õpitulemused

Õpilane

- 1) teab, mida tähendab vastutustundlik ettevõtlus ja võimalus lisaks seadustest tulenevatele nõuetele pakkuda oma klientidele suuremaid tagatisi;
- 2) hindab äriotsuste eetilistust ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale ja looduskeskkonnale;

Õppesisu

Juhtimine ja tööjaotus, Meeskonna motiveerimine, kontrollimine, vastutamine. Projektitöö. Ajakasutus. Ärieetika.

Praktilised tööd ja iseseisvad tegevused: Enda ajaplaani koostamine nädalaks, klassi või kooliürituse projekti koostamine rühmatöona. Näidisjuhtumite analüüs ärieetika seisukohalt. Meeskonnatöö minifirmas.

Arutlusteemad: Meeskonnatöö väärtustamine. Töötaja kui tööandja üks põhilisi ressursse. Erinevad juhtumid edu saavutamisel ja ebaõnnestumistega toimetulek, nende analüüs ja neist õppimine. Vastutus looduskeskkonna, tarbija, ühiskonna ja ettevõtte omanike ees.

Hindamise alused

Majandusõppe õpitulemuste hindamine lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest.

Hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskusi kui ka loovust ülesannete lahendamisel, üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi.

Hindamisel võetakse aluseks suulised vastused (esituste), kirjalikud ja praktilised tööd ning iseseisvad tegevused, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Olulisel kohal on kujundav hindamine, mille kaudu arendatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat tööd, osalemist rühmatöodes ja aruteludes, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust.

Õppeprotsessi jooksul võib hinnata ka osalemist rühmatöodes ja minifirmades. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Kokkuvõttev hinne kujuneb tunnitööde, praktiliste ja uurimuslike tööde, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest ja minifirma moodustamise protsessist ning tegevusaruandest.